

Міфологеми і теологеми концепту МОВЧАННЯ

Об'єкт дослідження – феномен комунікативного мовчання, предмет – його міфологічні витoki.

Комунікативне МОВЧАННЯ є об'єктом вивчення різних шкіл та студій, на якому фокусують увагу філософи, психологи, літературознавці, лінгвісти та інші представники різних напрямів і тенденцій. Феномен мовчання, як засіб невербальної комунікації, є вельми значущим та актуальним, що об'єктивується наявністю результатів міждисциплінарних досліджень стосовно його поліаспектності, полімодальності та поліфункціональності [1; 2]. Мовчання є універсальним явищем, про що свідчить його експлікація у прислів'ях, загадках, висловлюваннях, фразеологічних словосполученнях.

Пор.: англ. *Beware of a silent dog and still waters.* – рос.: *Остерегайся молчащей собаки и тихой воды* [3, с. 87];

англ.: *He cannot speak well that cannot hold his tongue.* – рос.: *Кто не может держать язык за зубами, тот хорошо говорить не может* [3, с. 144];

англ.: *The silence often of pure innocence persuades when speaking fails.* – рос.: *Невинность и молчанье порой сильнее красивых слов* [3, с. 364-365]; – укр.: *Не видно її, не чути її, але коли за неї заговоримо, то вона зникає (Тиша);*

англ.: *Watchful silence, haughty silence, embarrassing silence, sick silence, alive silence, solemn silence, crying silence, voices of silence;* – укр. *Дзвінка тиша, панувала тиша, мир і тиша;* – рос.: *А мне от пустой тишины той, между молчаньем и речью; В церковной тишине (М.Цветаева); Мякиш тишины, розовая тишь (С.Єсенін).*

Мовчання корелюється, інтегрується з вербальними маркерами, комплементує їх та ситуативно детермінується. На онтологічній суті мовчання, його витоків, семантизації та ословленні фокусується увага учених з давніх-давен. Ключовими у дослідженні концепту МОВЧАННЯ є питання його функціонування та осмислення [8; с. 184]. Тлумачення зазначеного феномену не із легких, бо мовчання, як пісок, слизьке, невловиме та загадкове. Відгадка, розуміння мовчазного ефекту, криється у ситуації (близькій та віддаленій) [8]. Загадковість, енігматичність мовчання має свої витoki у міфології.

Розрізняють гарпократійське (англ. *harpocratic*) та ларундійське (англ. *larundic*) мовчання. Мотивацію цих термінів знаходимо у міфах про Гарпократу та Ларунду. *Гарпократ* (грец. *Harpocrates*) – грецьке ім'я єгипетського бога Гора, сина богині Ізиди, що був народжений після смерті свого батька Озириса [6; 7; 8]. Гарпократу приписувались простота та невігядливість. З огляду на це він зображувався як дитина. В Ермонтському

храмі, спорудженому за Птоломеїв, статуя Гарпократа – це немовля, що тримає палець у роті. Як свідчать міфологічні витоки, німфа Ларунда (лат. *Muta* “німа”, *Tacita* “мовчазна”) була покарана Зевсом за надмірну балакучість. Вона розповіла дружині Зевса про його любовні пригоди. За це розгніваний Зевс вирвав у Ларунди язик та відправив її в царство мертвих – Аїд, куди її супроводжував бог Гермес. З часом Гермес навчився розуміти її безсловесну мову. Звідси метазнак *герменевтика*. Гарпократійське мовчання пов’язане з ритуальною поведінкою, а мовчання Ларунди представлене імпліцитними, скритими формами, що потребують тлумачення та осмислення невимовленого. Гарпократійське мовчання має ефект дзеркала, яке примушує нас поглянути на себе, зібратися з думками, відрефлексувати душевний стан та стимулювати творчий пошук. Гарпократійська тиша є надійною платформою для створення відкриттів та витворів. Ларундійське мовчання передбачає обмеження в мовленнєвій поведінці, замовчування деяких феноменів, заборону ословлення.

У релігійно-містичному аспекті мовчання представлено як необхідна умова спілкування з Богом. Мовчання вважається первісним станом всесвіту, яке наступить і після кінця світу. Мовчання символізує спілкування з космосом та Божеством. Безмов’я розуміють у релігійному сенсі як підпорядкованість внутрішнім силам. Медитативний прийом мовчання притаманний ісихазму – містичній, аскетичній течії східного християнства, в якому акцент фокусується на внутрішніх молитвах. Ісихазм – це вчення про замовкання, яке повністю виключає озвучене мовлення. Мовчання – специфічний ритуал, нормативна та секулярна поведінка [4; 5]. Пор. “хвилина мовчання”, була узаконена у Великій Британії в 1919 році. Н.Д.Арутюнова стверджує, що мовлення асоціює з життям, а мовчання – зі смертю [2].

Гарпократійське та ларундійське мовчання є гідними уваги дослідників з метою осмислити міфологічні витоки концепту **МОВЧАННЯ**, зрозуміти його статус у парадигмі різних тлумачень та коментувань (філософських, психологічних та лінгвістичних), проаналізувати поліаспектність, полімодальність та поліфункціональність феномену комунікативного мовчання.

Література

1. Анохіна Т.О. Семантизація категорії мовчання в англomовному художньому дискурсі. Монографія. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 160 с.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
3. Барсов С.Б. На языке Шекспира. To be or not to be. Английские изречения. – М.: Центрополитграф, 2007. – 447с.
4. Виноградова Л.Н. Ритуалы типа “вождения ряженого” // *Philologia Slavica: К 70-летию академика Н.И.Толстого*. – М., 1993. – С. 24-30.

5. Лотман Ю.М., Успенский Б.А. “Изгой” и “изгойничество” как социально-политическая позиция в русской культуре преимущественно допетровского периода // Труды по знаковым системам. – Тарту, 1982. – Вып. 15. – С. 110-121.

6. Arnold. E and Dubois. P. “Harpo Marx” or the Mute who Speaks (without uttering a word). Wordlessness// Ed. B. Vershaffel and M. Vermink. – Dublin: The Liliput Press, 1999. – P. 99-114.

7. Cage, John. Silence: Lectures and Writings. – Middletown: Wesleyan University Press, 1961. – 288 p.

8. Exploring Silence // Anatomies of Silence / Selected Papers. Ed by Ann R Cocoullous and Maria Sifianon – Attents: University of Attents, 1998. – 269 p.

Кобякова І.К.

Сумський державний університет

Пропедевтичні вправи з текстового перекладу

Формування компетенції майбутнього перекладача передбачає вироблення фонових (предметних), мовних (лексичних та граматичних), професійно технічних (фахових) умінь та навичок у різних сферах діяльності [12; 19; 20; 22]. Підготовка фахівців здійснюється у ВНЗ через систему вправ з огляду на дидактичні настанови, правила та плани. Вибір та система вправ обумовлюється дією різних чинників. Серед них – векторами аспектного [12; 18; 19] та текстового перекладу. Сучасні лінгвісти фокусують увагу на дослідженні комунікативних одиниць, що об’єктивуються тенденціями сьогодення, актуальністю питань текстоцентричного спрямування, осмислення первинних і вторинних текстів, їх концептуалізації та категоризації. Текстові концепти вивчаються на перетині імплікаційних та експлікаційних аспектів поліфонічних комунікативних одиниць, аналіз яких уможлиблює розуміння творів оригіналу та перекладу. Концептуальний аналіз націлений на вивчення організації знань про світ, які омовлені у семантиці слів, словосполучень та текстів. Текст – це силове поле, у якому здійснюється зв’язок семантичного і формального планів, розгортаються текстові концепти, під якими ми розуміємо етносоціолінгвокультурний феномен (термін А.М.Приходька). Текстовий переклад займає все більше місце у фокусі дослідницьких та навчальних парадигм. При цьому об’єктами перекладу є тексти різних дискурсів – політичного, юридичного, художнього, науково-технічного, рекламного тощо [2; 3; 7; 8; 11; 16].

Робота над текстами є об’ємною: передбачає низку вправ, серед яких релевантними є виявлення тематичних, рематичних блоків, прагматичних інтенцій та їх омовлення у корелюючих текстах оригіналу та транслятора. У перекладацькій практиці, як відомо, об’єктами є тексти, уривки та ситуації. Осмислення вихідних одиниць, що є значущим для адекватного вторинного